

Justis- og beredskapsdepartementet v/ Lovavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres ref:

Vår ref: 21/02072-3

Dato: 12.04.21

Utlendingsdirektoratets høringssvar - Utkast til veileder om taushetsplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett i forvaltningen

Utlendingsdirektoratet (UDI) viser til høringsbrev fra Lovavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet av 15. februar 2021, med utkast til en veileder om taushetsplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett i forvaltningen.

Generelle innspill

UDI mener det er positivt at det utarbeides en generell veileder som kan gi en innføring i hva taushetsplikt m.v innebærer, samt gi et overblikk over ulike regelsett for de ulike sektorene. For UDI sin del vil veilederen få begrenset nytteverdi i saksbehandlingen, da UDI har utarbeidet utdypende retningslinjer om samme tema.

Ettersom målet med veilederen er at den skal være praktisk nyttig for alle, så mener vi den bør gi mer utfyllende informasjon, bl.a. med flere praktiske eksempler. En del punkter i veilederen gir lite informasjon utover korte sammenstillinger av gjeldende regelverk. Videre mener vi at veilederen kan bli mer brukervennlig dersom den blir mer pedagogisk utformet. Språket er noe tungt, og noe av informasjonen er vanskelig tilgjengelig eller kan oppleves som ufullstendig, særlig for personer uten juridisk bakgrunn. Et eksempel er punkt 4.1. i utkastet.

For at veilederen skal bli relevant og praktisk nyttig, vil det være behov for jevnlig gjennomgang og løpende revidering, da regelverket og praksis er i stadig utvikling. Noe av informasjonen i utkastet vil fort bli utdatert og kun ha historisk interesse. Dersom veilederen skal gjelde over lang tid, så vil oppdateringsbehovet bli unødig stort dersom gjeldende lover presenteres som «nye» og dersom valg og grep som er tatt i forbindelse med utarbeidelsen av veilederen skal forklares i selve veilederen.

Til punkt 8.16 Utlendingsmyndighetene

UDI innhenter og utgir taushetsbelagte opplysninger i et stort omfang, og har utarbeidet detaljerte retningslinjer for praktiseringen av disse bestemmelsene, bl.a: *UDI 2010-149 Taushetsplikt i utlendings- og statsborgersaker*. Vi mener det er hensiktsmessig at det settes inn en lenke til denne <https://www.udiregelverk.no/rettskilder/udi-retningslinjer/udi-2010-149/>

Utlendingsmyndighetenes sektorregelverk (utlendingsloven og statsborgerloven med forskrifter) dekker i stor grad vårt behov for hjemler om innhenting av taushetsbelagte opplysninger fra andre etater. Når det gjelder vår adgang til å utlevere taushetsbelagte opplysninger, vil adgangen i all hovedsak være regulert av forvaltningsloven jf. utlendingsloven § 80 som slår fast at «Forvaltningsloven og personopplysningsloven gjelder når ikke annet følger av loven her». Utlendingsforskriften § 17-6 hjemler varslingsplikt til barnevernet. Utlendingsloven § 84 a. *Utlevering av opplysninger til politiet* er vedtatt, men har ikke trådt i kraft ennå.

Vi har forståelse for at beskrivelsen av de ulike etatenes regelverket om taushetsplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett ikke kan bli for omfattende beskrevet i en generell veileder for alle sektorer. Beskrivelsen av utlendingsmyndighetenes regelverk i punkt 8.16 er svært kort, også sammenliknet med beskrivelsen av andre myndigheters regelverk. Veilederen vil derfor være lite egnet som en praktisk veileder for UDIs saksbehandling.

For helheten skyld kan det være hensiktsmessig å innledningsvis vise til at utlendingsloven ikke har egen generell bestemmelse om taushetsplikt, og at det derfor er forvaltningsloven §§ 13 flg. som gjelder jf. utlendingsloven § 80.

Ved siden av den korte omtalen av utlendingsloven § 84 *Opplysningsplikt og unntak fra taushetsplikt for offentlige organer*, bør også statsborgerloven § 29b. *Opplysningsplikt og unntak fra taushetsplikt* med tilhørende forskrifter (*statsborgerforskriften Kapittel 14. Opplysningsplikt, jf. statsborgerloven § 29b*) nevnes.

Til punkt 8.16.1 Opplysninger fra forvaltningsorganer

I utkastet til veilederen står det følgende:

Etter utlendingsloven § 84 kan et organ som behandler en sak etter loven – uten hinder av taushetsplikt – «pålegge følgende organer å utlevere opplysninger om utlendinger eller andre loven gjelder for»:

- a) barnevernsmyndighetene,
- b) kommune i tilknytning til introduksjonsprogrammet,
- c) Statens lånekasse for utdanning,
- d) arbeids- og velferdsforvaltningen,
- e) skattemyndighetene,
- f) politiet og
- g) folkeregistermyndigheten.

Nærmere bestemmelser om opplysningsplikten er fastsatt i utlendingsforskriften §§ 17-7 c flg.

Vi vil påpeke at riktig henvisning til utlendingsforskriften skal være §§ 17-7 d flg.

Til punkt «8.10.2.3 Utlendingssaker Arbeids- og velferdsforvaltningen I dette punktet står det at «*Nærmere bestemmelser er fastsatt i utlendingsforskriften §*

17-7 f». Vi vil påpeke at riktig henvisningen til utlendingsforskriften skal være utlendingsforskriften § 17-7g. *Arbeids- og velferdsforvaltningen*.

Til punkt 1.4 Innsynsrett

Informasjonen om innsynsrett etter offentleglova blir såpass kort og overordnet beskrevet, at det er vanskelig å se sammenhengen mellom regelverkene. Vi mener derfor at det er en risiko for at sammenhengen ikke blir forstått. Tilsvarende gjelder for omtalen av forholdet til personopplysningsloven og GDPR.

Til punkt 2.2.1 Avvergingsplikt etter straffeloven § 196

I utkastet vises det til en nærmere vurdering av i litteraturen (Holmboe, Leer-Salvesen & Vatnar, 2019a, b). Til dette vil vi påpeke denne litteraturen vil være et lite tilgjengelig og praktisk hjelpemiddel for en saksbehandler som raskt må ta stilling til om avvergingsplikten bør inntre. Det vil være mer hensiktsmessig å gi konkrete eksempler og ellers vise til forarbeider eller andre rettskilder som fremgår av lovdata og andre åpne kilder.

Dersom gjeldende straffelov presenteres som «ny», vil veilederen fort bli utdatert. Vi mener derfor at det ikke er nødvendig å si at strl. § 196 er endret fra januar 2021 i en veileder som skal gjelde i lang tid fremover.

Til punkt 2.4 Plikt til å varsle barnevernet om at barn blir utsatt for omsorgssvikt eller viser alvorlige atferdsvansker (barnevernloven § 6-4)

Spørsmålet om når plikten til å varsle barnevernet inntre, er et praktisk viktig spørsmål for mange etater. Utlendingsmyndighetene har særskilt hjemmel om varslingsplikten i utlendingsforskriften § 17-6. UDI har utarbeidet flere retningslinjer som omtaler plikten, bl.a. *UDI 2014-015 Opplysningsplikt til barnevernet* <https://www.udiregelverk.no/rettskilder/udi-retningslinjer/udi-2014-015/>

For at veilederen skal være et praktisk nyttig verktøy, mener vi at den bør gi mer utfyllende informasjon når det gjelder plikten til å varsle barnevernet. Det kan forøvrig være hensiktsmessig å sette inn referanse til hvor man kan lese mer om temaet, f.eks. ved å sette inn link til barnevernmyndighetenes rundskriv og retningslinjer om dette.

Meldeplikt til barnevernet kan forveksles med opplysningsrett. Veilederen bør beskrive dette skillet mer inngående. Meldeplikten etter barnevernloven § 6-4 kan videre forstås slik at den også omfatter andre- eller mindre alvorlige forhold enn hva loven regulerer. For helhetens skyld, bør veiledningen i noe større grad ta høyde for situasjoner der avsender ikke knytter bekymringen til selve lovkravet. Slike meldinger kan være et alvorlig brudd på personvernet og retten til privatliv, og kan bidra til å svekke tilliten til hjelpeapparatet, samt føre til feil ressursbruk.

UDI har også sett eksempler på at barnevernet har behov for veiledning når det gjelder praktiseringen av barnevernloven § 6-4 annet ledd. UDI har f.eks. sett at barneverntjenester anmoder om opplysninger fra UDI begrunnet i behov for informasjon ved bosetting personer i kommuner. Dette faller ikke innenfor lovkravet i barnevernloven § 6-4.

Videre bør veilederen omtale at barneverntjenesten kan gi veiledning dersom noen er bekymret for et barns situasjon, og at man kan ta kontakt uten å oppgi identiteten til barnet.

I utkastet står det vider følgende: «Det er viktig at det dokumenteres hvilke vurderinger som er gjort av spørsmålet om det er grunnlag for å melde fra til barneverntjenesten (Sivilombudsmannen, 2018b). Melderer trenger ikke å ha sikker viten, men må ha «grunn til å tro» at slike forhold er til stede. Her er det viktig å understreke at melderens skjønn er avgjørende. Taushetsplikten er ikke brutt selv om det senere viser seg at melderer feiltolket situasjonen (Sivilombudsmannen, 2018a)». En helt generell henvisning til Sivilombudsmannens årsmelding kan være en vanskelig tilgjengelig informasjonskilde.

Med hilsen

Stephan Mo
avdelingsdirektør

Ina Knarvik Hørnes
seksjonssjef

Dokumentet er godkjent elektronisk i Utlendingsdirektoratet og har derfor ingen signatur. Brevet sendes kun elektronisk.

Mottaker(e):

Justis- og beredskapsdepartementet
v/ Lovavdelingen